

ŞİDDETİ ÖNLEME VE MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN

bedensel ve duygusal gelişimlerini
etkileyen faktörlerin başında onlara karşı uygulanan
şiddet, istismar ve ihmal
gelmektedir

- Son zamanlarda sıkça söz konusu olan şiddet, sadece okullarda yaşanan, salt fiziksel boyutu olan ve günümüzle sınırlı bir konu değildir.
- Şiddet, yaşamımızın her alanında, her boyutuyla iç içe yaşanmaktadır.

PEKİ YAŞANTIMIZDA

NERELERDE ŞİDDETLE

KARŞILAŞIYORUZ

ŞİDDET HER YERDE !

- Aile içinde
- Okulda
- İŞ yerinde
- Sokakta
- Sporda
- Kültürde
- Sanatta
- Medyada
- İnsan iliŐkilerinde

ŞİDDET NEDİR?

Şiddet; kişinin kendisini yada farklı kişi gruplarla anlaşmazlığa düştüğünde **sorun çözme**, **inandırma**, **uzlaştırma** gibi yöntemlerle başvurmak yerine; yaralama öldürme, psikolojik zarar verme, gelişme geriliği oluşturma yada ihmal etme ile sonuçlanabilen, kasıtlı güç kullanımına dayalı davranışlara başvurmasıdır.

ŞİDDET TÜRLERİ

Fiziksel Şiddet: Kişilerin bedenine yönelik olan ve yine kişilerin bedensel olarak zarar görmesine yol açan şiddettir.

Bir kişiye -tokat atma
-tekme atma
- kafa atma
-bir şeyler
fırlatma
-bir cisimle
vurma
-kesici delici
alet ve ateşli
silah
kullanma

Bir kişiyi - ısırma,
tükürme
-çimdikleme
-sertçe itip
kakma
-yakma
-bağlama
-bir odaya
kapatma
-yere yada
duvara fırlatma
-yumruklama

Bir kişinin -elini kolunu
bükme
-boğazını sıkma
-saçından çekip
yolma, saçından
sürükleme
-ağzını kapatarak
boğmaya teşebbüs etmek

Duygusal Şiddet:Çocukların, ebeveyn tarafından olumsuz tutumlara maruz kalmaları ve gereksinen sevgi ve ilginin karşılanamamasıdır.

-Korkutmak,
-tehdit etmek,
-aşağılamak,
-reddetmek,
-özgüvenini sarsmak amacıyla yapılan her türlü sözlü ve fiili tutum ve davranış biçimleri, duygusal şiddet türlerindedir.

Duygusal istismarın etkileri, fiziksel istismarın etkilerinden daha geç iyileşir.

Cinsel Şiddet:Cinsel şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri, travmatik olayın olduğu sıralarda ve travmatik olay sonrasındaki dönemlerde de görülebilmektedir. Cinsel istismara bağlı ortaya çıkan semptomlar;

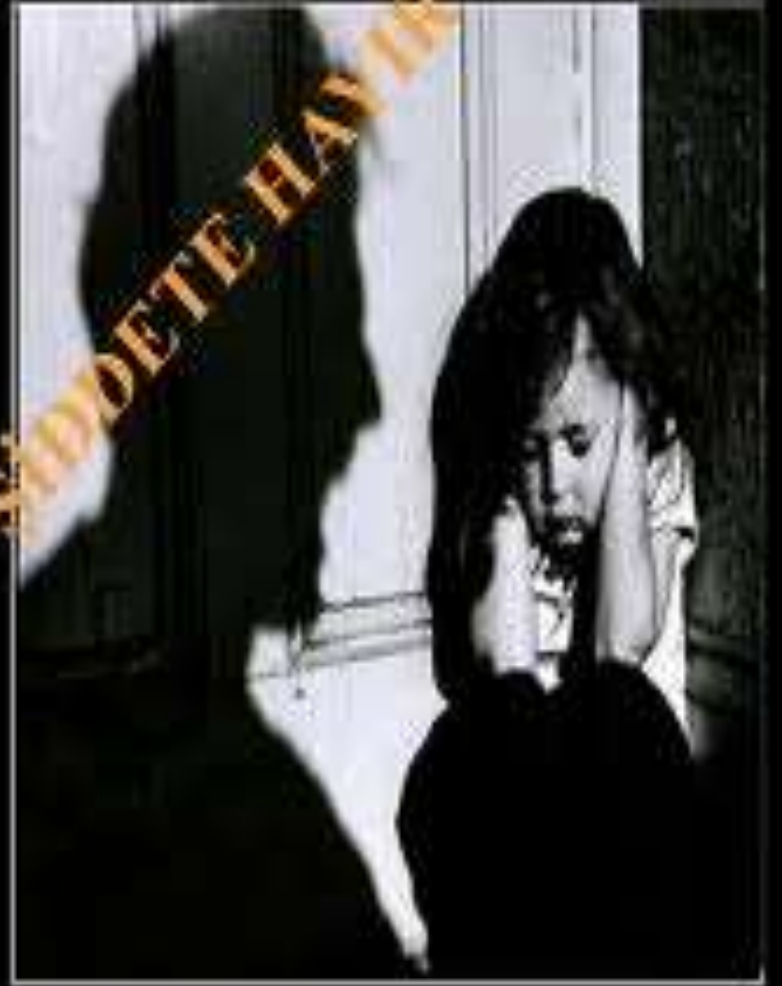
- **anksiyete,**
- **cinsel işlev bozukluğu,**
- **uyku bozuklukları,**
- **öfke,**
- **uyuşturucu madde kullanımı,**
- **düşük özsaygı,**
- **intihar eğilimi olarak belirlenmiştir.**

Sözel Şiddet: Bir kişinin küçük düşürücü isimler takılarak veya alay edilerek veya kişiye tolerans sınırlarını zorlayacak şakalar yapmak yoluyla rahatsızlık verme davranışlarını içerir. Bu davranışlara maruz kalan kişinin duyguları incinebilir.

- **Küfür etme, kaba ve çirkin sözler söyleme**
- **Hakaret etme, küçük düşürme, utandırma, dalga geçme, alay etme, incitme, kızdırma, ağlatma**
- **Rengi, saç, görünüşü, giysileri, beden ölçüsü ya da bedensel özrüyle alay etme**

- Aksanı ya da konuşma tarzıyla alay etme
- Anne, baba ya da ailesinin özelliklerini alay konusu yapma
- Zeka ve öğrenme düzeyiyle alay etme
- Hoşa gitmeyen, küçük düşürücü isimler (lakap) takma
- Aşağılayıcı bir biçimde gülme

Bu dilden anlamıyorum.

Öfkenizi kontrol etmenin mutlaka bir yolu vardır.

RELAKS EKİBİ

ŞİDDET VE CİNSİYET

- Şiddet uygulayan ve şiddete maruz öğrencilerin büyük bir bölümünü *erkek çocukları* oluşturmaktadır. Erkek öğrenciler diğer erkek öğrenciler tarafından genellikle dövülme, itilme, tekmelenme gibi *fiziksel şiddete* maruz kalmaktadırlar.
- *Kız öğrenciler* ise hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından isim takma, dalga geçme, alay etme, söylenti çıkarma gibi *sözel şiddete* maruz kalmaktadırlar ve sosyal olarak dışlanmaktadırlar.

ŞİDDET VE YAŞ

- *Yaş ilerledikçe şiddete maruz kalan öğrenci sayısında bir düşüş olmakta **şiddet uygulayan sayısında bir artış olmaktadır.***
- Küçük sınıflarda fiziksel şiddet yaygınken büyük sınıflarda daha çok sözel ve psikolojik şiddet görülmektedir.

ŞİDDETİN NEDENLERİ

Bireyin, yaşadığı çocukluk döneminden edindiği duygu, düşünce, bilinçaltına atılmış birikimleri ve buna bağlı olarak dürtüleri, onun şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Cüceloğlu (1991) sosyal öğrenmenin temelinde çocuğun çevresinde oluşan davranışları taklit etmesinin yattığını ve çevresinde saldırgan davranışlar görerek büyüyen çocukların saldırgan olabileceğini vurgulamaktadır. Yapılan araştırmalar çocuklarını döven anne babaların kendi dövülerek büyüdüğünü ortaya koymuştur.

Bireyin yaşamında karşılaştığı krizler ve bunlarla baş edememe de şiddetin nedeni olarak görülmektedir.

- Yeni bir kardeşin gelmesi,
- sevilen birinin kaybı,
- hastalık,
- işsizlik,
- anne-babanın boşanması,
- bireyin kendisinin boşanması,
- yalnızlık,
- sevdiklerinden ayrılma,
- beklentileri karşılamayan evlilikler krizlerin ortaya çıkmasına neden olarak sıralanabilir.

Bu krizlerle baş edemeyen bireyler psikolojik yada fiziksel şiddet türünde bazı davranışlara yönelebilirler.

Bir diğer önemli nedense televizyondur. Televizyondaki şiddetin etkisini, taklit etmek ile açıklamak mümkündür. Taklit etme dışında televizyondaki şiddetin korku yaratma ve duygusuzlaştırma gibi etkileri de bulunmaktadır.

ŞİDDETİN YOL AÇTIĞI SORUNLAR

- Ruhsal sorunlar
- Akademik sorunlar
- Sosyal beceri sorunları

Şiddetin Yol Açtığı Ruhsal Sorunlar

- Var olan sorunların daha çok artması
- Uyku sorunları
- Geceleri altını ıslatma
- Depresyon
- Okul fobisi
- İntihar düşünceleri ve girişimi

ALTINI ISLATMA

UYKU SORUNLARI

OKUL FOBİSİ

DEPRESYON

Şiddetin Yol Açtığı Akademik Sorunlar

- Ders başarısında düşme
- Konsantrasyon kaybı
- Ders içi uyumsuzluk
- Okul reddi

Şiddetin Yol Açtığı Sosyal Beceri Sorunları

- Olumsuz kendilik algısı
- Güvensizlik ve içine kapanıklık
- Utangaçlık
- Düşük benlik saygısı

OKULLARDA ŞİDDET

Okulda Şiddeti hazırlayan birçok karmaŐık ve çoğunlukla da toplumla ilgili faktör vardır. Önemli risk faktörleri Őunlardır:

1-)Bireysel faktörler: Genetik özelliklerden gelen nörolojik, hormonal ve diğer fizyolojik anormallikler; biliŐsel fonksiyonların bozulması ve düşük akademik başarı; dürtü kontrolünün gelişim bozukluğu, problem çözme becerileri ve akran ilişkilerinin yetersizliği; biliŐsel gelişmede bozukluk ve önyargılar.

2-)Ailesel faktörler: Anne baba olma ve çocuk yetiştirme becerilerinin yetersizliği; aile bireyleri arasında duygusal bağların zayıf olması; ailenin problem çözme ve baş etme becerilerinin yetersiz olması. **Okulda şiddeti hazırlayan en önemli faktör olarak evde ebeveyn gözetiminin yetersiz olması.**

Çocuk ve ergenin saldırgan tepkiler geliştirmesinde **dört önemli etken** vardır.

- **1. Ailenin, özellikle de çocuğun bakımını üstlenen kişinin** (genellikle anne) temel duygusal yaklaşımıdır.

Yaşamın ilk yıllarında çocuğa yönelik yetersiz ilgi ve sevgiyle belirginleşen olumsuz tutum, açık bir şekilde çocuğun ileriki yıllarda diğer insanlara karşı saldırgan ve acımasız olması riskini arttırmaktadır.

- 2. Bakımını üstlenen kişi yada **kişilerin çocuğun saldırgan davranışlarına izin verici tutumlar sergilemesi** önemli bir etkidir.

Sonuç olarak, çocukluk ve ergenlik çağında **yetersiz ilgi, sevgi ve bakım verilmesi** ve bunlara ek olarak **çok fazla özgürlüğün tanınması**, çocuk ve ergende saldırgan davranış örüntülerinin gelişmesine neden olabileceğini söylemek mümkündür.

- 3. Ailenin çocuğu yetiştirirken g¼c kullanması, bu durum çocuğun saldırgan davranışlarını arttırır. Çocuğu yetiştirirken açık kurallar koymak ve sınırlamalar getirmek önemlidir. Bunları cezaya dönüştürmemek gerekir.

- 4. Çocuğun mizacında saldırgan davranışlar geliştirmesinde rol oynar. Aşırı hareketli ve öfke nöbetleri olan çocuklar daha sakin olan çocuklara oranla daha fazla saldırgan tutumlar geliştireceklerdir. Bu etkenin diğerlerine göre daha düşük olduğu gözlenmiştir.

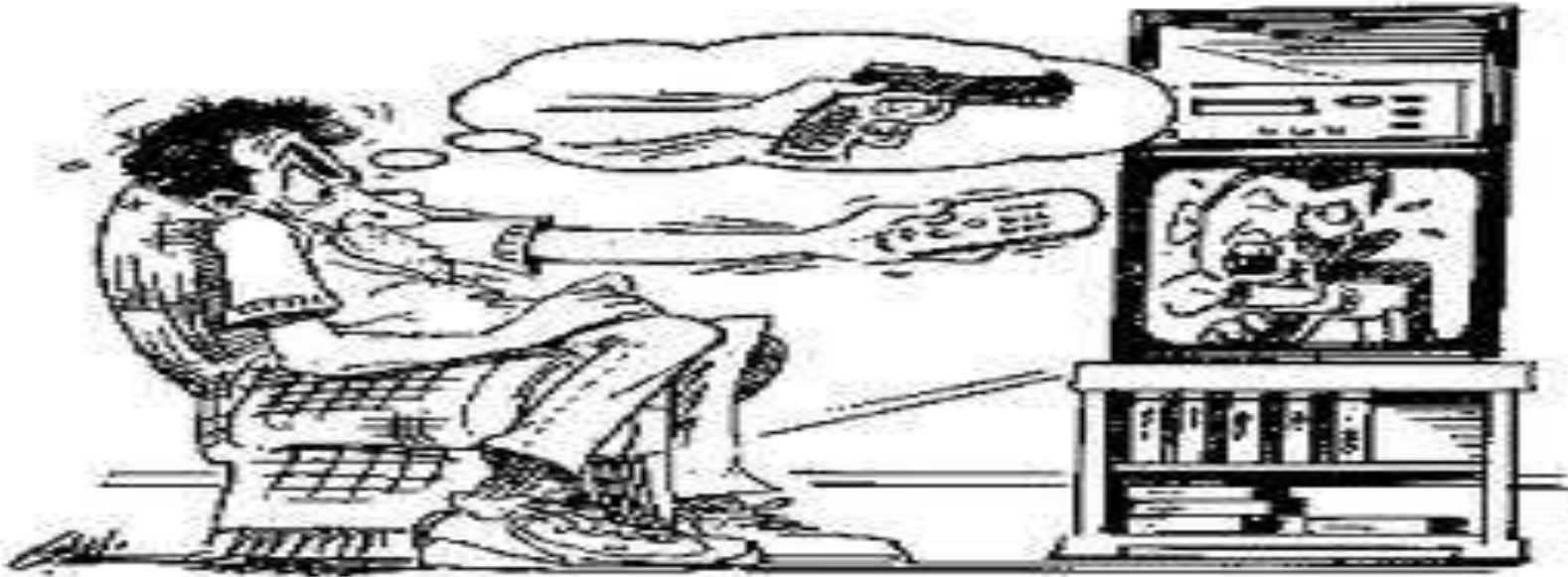
3-)Akran faktörleri: Yanlış yönelimleri olan akran ilişkileri; akranları tarafından zorbalığa uğrama; saldırgan ve şiddet davranışlarını destekleyen inanışlara sahip sınıfları ve sosyal grupları keşfetme.

4-)Okula ilişkin faktörler: Sınıf yönetimi süreçleri, okul disiplin politikaları, saldırgan ve anti sosyal gençle öğretmenlerin ilişkisinin yapısı; öğretmenlerin eğitimsel uygulamaları ve sınıf eğitimi veya sosyal davranışı desteklemede öğretmenin yetersizliği.

5-)Toplumsal faktörler: Fakirlik; oturulan semt/mahallede şiddet, sosyal karışıklık, sosyal düzenin korunmasında bir toplumun toparlayıcı başarısı veya başarısızlığı, medyada şiddetin yaygınlaşması, uyuşturucu madde veya alkol kullanımının artması.

Çocukların duygusal olarak zarar görmesine yol açan öğretmen davranışları aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Alay etme
- Aşağılayıcı ses tonu
- Ders dışı etkinliklerden alıkoyma
- Performans düşüklüğünü ve başarısızlığı eleştirme
- Ad takma
- Okul sonrası ceza olarak ders yaptırma
- Vurma, çimdikleme, kulak çekme vb.
- Öğrenciye bir şeyler fırlatma

ŞİDDETE KARŞI ALABİLECEĞİMİZ ÖNLEMLER

ŞİDDETE KARŞI AİLE ÖNLEMLERİ

- **ÖNCE KENDİMİZDEN BAŞLAMALIYIZ**
- **Yaşantımızda şiddetin** ne kadar yer aldığını gözden geçirmeli, tutum ve davranışlarımızı irdelemeliyiz
- **Sağlıklı ilişkiler** kurmaya özen göstermeliyiz
- **Duygularımızı** tanımalı, fark etmeli ve doğru ifade etmeli; özellikle kızgınlık ve saldırganlık duygularımızı kontrol edebilmeliyiz
- Sakin ve sabırlı olmalı, açık ve net bir tutum sergilemeli; **davranışlarımızı** kontrol edebilmeliyiz

ÇOCUĞUMUZA YÖNELİK

- Onları **dinlemeli** ve **oldukları gibi kabul** etmeliyiz
- Çocuğumuzun kendi **duygularını tanıması**, anlamlandırması ve doğru ifade edebilmesi için olanak sağlamalıyız
- **Baskıcı – otoriter** ve **aşırı serbest** tutumlardan kaçınmalıyız
- **Tutarlı olmaya, açık, dürüst** ve net olmaya sözümüzü tutmaya özen göstermeliyiz
- *** **Evde şiddetin hiçbir türüne yer vermemeliyiz**
- **Arkadaş** çevresini tanımalı, evimize davet etmeliyiz

ÇOCUĞUMUZA YÖNELİK

- Onu **sokağa – dışarı** itecek davranışlar yerine, **sevgimizi yansıtan**, paylaşımcı yaklaşımda bulunalım
- **Sorunlarıyla** yakından ilgilenmeli; akılcı yollarla çözme becerisi kazandırmalıyız
- Çocuklarımızı **eşler arasında denge** unsuru olarak görmemeliyiz
- İzlediği programları, okuduğu kitapları, girdiği çevreyi onun **yaşına uygun** ayarlamalıyız.

❖ Çocuklarla birlikte bir aile etkinliği olan televizyon izleme, izlerken olumsuz iletileri uygun bir dille eleştirme, çocuktaki şiddet duygusunun şiddet davranışına dönüşmesini, çocuğun izlediği şiddet davranışını taklit etmesini önleyecektir.

❖ Başkalarına lakap takmasına veya alay etmesine kesinlikle izin vermeyin, bu konuda sıkı bir duruş sergileyin.

❖ Şiddet konusunda çocuğunuzla konuşmaktan çekinmeyin, hatta açık açık konuşun. Şiddet içeren davranışları kesinlikle kabul edemeyeceğinizi ve tolerans göstermeyeceğinizi söyleyin. Çocuğunuzla neyin şiddet olduğunu veya neyin şiddet olmadığını tartışın.

❖ Çocuğa sevgi, şefkat, içtenlik duygularını aşılayıp geliştirerek bunu önlemek olasıdır. Çocuğun istenmeyen duygularla baş edebilmesi ve sağlıklı biçimde büyüyüp gelişmesi için ebeveynlerin kuralları ve sınırları koyan olduğunu unutmaması gerekir.

❖ Çocuklarınızın kimlerle birlikte olduğunu, nerelere gittiğini ve ne tür etkinliklere katıldığını bilmek sizin hakkınızdır; bu konuda ısrarcı olun. Evde yapacağınız bazı düzenlemelerle evinizi çocuğunuz ve arkadaşları için cazip bir yer haline getirebilirsiniz. Böylece yakınınızda bulunmalarını sağlayabilir, ana baba olarak gözetiminizi sürdürebilir, ileride sorun olabilecek davranışların ipuçlarını önceden fark edebilirsiniz.

ÖĞRETMENLER İÇİN ÖNERİLER

- ❖ Öğretmenlerin öğrenciler ile iletişime girerken dikkat etmesi gereken noktalardan birkaçı aktarılacak bilgilerin öğrencinin gelişim düzeyine uygun olması, rahat bir ortamda konuşulması, konuşmanın amacının ve çerçevesinin belirtilmesi olarak sayılabilir.
- ❖ Sınıfında şiddet, saldırganlık ve zorbalık içeren davranışların öğretmen- öğrenci, öğrenci-öğrenci, okul-aile, aile-öğrenci arasında kabul edilmeyeceğini kesin ve temel bir anlayış olarak koyarak uygulanmasını sağlamalıdır.

- ❖ Öğrencilerinin birbirlerine isim taktıklarını, kendi aralarında gruplaşıp bazılarını dışladıklarını, birbirlerine kırıcı davrandıklarını ya da sözel-fiziksel olarak incittiklerini vb. sorunları tespit ettiğinde, gerekli eğitsel tedbirleri alarak psikososyal destek hizmetini sağlamalıdır.
- ❖ Şiddete maruz kalan ve/veya şiddet uygulayan öğrenci ve ailesinin en kısa sürede psikososyal koruma, önleme ve müdahale hizmetlerini almaları için yönlendirmelidir.

❖ Ailelerle iş birliğini güçlendirerek, çalışmalarda desteğini alacak ve olumlu baş etme becerileri kazanmalarını sağlamalıdır..

❖ Öğrencilerin ve ailelerin psikososyal olarak gelişimlerine yönelik hazırlanan programlar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, sosyal etkinlikler, spor, müzik, çeşitli sanatsal etkinlikler, serbest zaman etkinlikleri, demokrasi eğitimi ve okul meclisleri ile okul gelişim çalışmalarını bütünleştirerek sınıfında olumlu psikolojik ortam oluşturulmasını sağlamalıdır.

OKUL YÖNETİCİLERİ İÇİN

- Okul ve sınıf kurallarını şiddete karşı kullanmak.
- Öğretmenleri ve diğer çalışanları şiddet konusunda bilgilendirmek.
- Öğrencileri şiddet konusunda eğitmek.
- Şiddeti denetlemekte ve rapor tutulmasını sağlamakta yöntemler belirlemek.
- Zamanlı olarak tüm şiddet raporlarına cevap vermek.

- Bütüncül okul yaklaşımı (Okul yönetimi, öğretmen, öğrenci, veli, personel, okul servis şoförü, okul bahçesindeki güvenlik görevlisi, nöbetçi öğretmen, öğrenci kantininde çalışanlar, koridor, tuvalet, yatakhane, yemekhane, laboratuvar, spor salonu gibi kullanılan yerlerdeki görevli okul personeline şiddetle ilgili eğitim verilmeli)
- Güvenli bir okul iklimi sağlanmalı

Öğrenciler için

- ❖ Yeni öğrencilerle tanışıp sınıf içindeki ortama kaynaşmalarına yardımcı olabilirsiniz. Sınıf içinde olumlu ortam geliştikçe ve sosyal ilişkiler arttıkça şiddet yerini arkadaşlık ve güvene bırakmaktadır.
- ❖ Okul gazetesi veya yayınlarında düzenli olarak konuya ilgi çeken yazılar yazılabilir veya yazı yarışmaları düzenlenebilir

❖ Öğretmen ve aileniz sizin aklınızı okuyamaz. Siz anlatmadığınız sürece onların sizin yaşadıklarınızdan haberi olmayacaktır. UNUTMAYIN! Bu konudan haberdar etmemekle onları korumuş ve canlarını sıkmamış oluyorsunuz. Bilakis, sizin yaşadıklarınızı sizden başka birisinden öğrenmeleri onları daha çok üzebilir.

❖ Aile ve öğretmenlerinizle sıkıntılarınızı paylaşıyor olmak zayıf ve güçsüz olduğunuz anlamına GELMEZ. Başınız sıkıştığında yardım isteyebilecek ve sıkıntılarınızı çözebilecek olgunluğa geldiğinizi gösterir. Yine göreceksiniz, birlikte bu sorunu paylaşmak bağlarınız ve iletişiminizi daha da güçlendirecektir.

ŞİDDET OLAYLARINDA ÜÇ GRUP VAR:

- ŞİDDETİ UYGULAYANLAR
- MAĞDURLAR
- İZLEYİCİLER

ŞİDDET UYGULAYANIN ÖZELLİKLERİ

- “Şiddet uygulayan kişiler yaptıkları davranışı önce reddederler, sonra suçu başkasına atarlar ve en nihayet mağdurun hak ettiğini söylerler.”
- Olayları ve arkadaşlarını kontrol etme gereksinimi duyarlar.
- Mağdurların acı çekmesinden kendilerini sorumlu tutmazlar, bundan zevk alırlar.

- Mağdurlara karşı hiç empati duymazlar ya da çok az duyarlar.
- Mağdurların onları kışkırttıklarını söyleyerek suçu onlara atarlar.
- Akranları ile sık sık çatışma yaşayabilir, okul idaresi ile görüşmek zorunda kalabilirler (daha çok erkek öğrenciler).
- Genelde kendileri de şiddete uğramıştır.

ŞİDDET UYGULAYAN KİŞİNİN DUYGULARI

- Soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler
- Başkalarıyla işbirliğinin yarattığı mutluluk, manevi tatmin gibi olumlu duygulardan yoksun kalabilirler.
- Yardım edilmezse ileriki yıllarda da başkalarının üzerindeki güçlerini kötüye kullanmaya devam eder ve başkaları için bir tehdit oluşturabilirler.

MARUZ KALANIN ÖZELLİKLERİ

- Uzun ve kısa dönemde psikolojik sağlığını ve sosyal yaşamını etkileyecek farklı riskli davranışlarda bulunabilmektedir.
- Suç kabul edilen davranışlar gösterebilir.

MARUZ KALANIN DUYGULARI

- Benlik saygısını yitirirler ve bunu geri kazanmak yıllarca sürebilir.
- Devamsızlığı artabilir ya da okulu terk edebilir.
- Depresyona girebilirler.
- Hıncını başka çocuklardan çıkarabilir.
- Arkadaşlarından soyutlanabilir ve yalnız kalabilir.
- Kendine ve diğerlerine olan güvenini yitirebilir.

Zorbalığın Mağdurlara Olumsuz Etkileri:

Benlik saygısında azalma, okulu sevmeme, okul korkusu, devamsızlıkta artış, kaygı-kızgınlık-çaresizlik duygularında artış, uyku problemleri, baş ve karın ağrıları, akademik başarıda düşüş=MUTSUZLUK

SEYİRCİLERİN ÖZELLİKLERİ

- Şiddet olaylarının %85'inde çevredekiler seyirci durumundadır.
- Sadece % 11'inde şiddet uygulayan kişiye müdahale ettikleri görülür.
- Şiddet uygulayanlardan farkları “Suçluluk” duymalarıdır.
- Sıklıkla şiddet uygulayanı haklı bulup mağdurun hak ettiğini düşünürler, çünkü şiddeti uygulayan kişiler öncesinde mağduru gizlice kışkırtmakta, seyirci önünde de mağduru hak etmiş gibi göstermektedirler.

SEYİRCİLERİN DUYGULARI

- Etraflarında olup biten şiddet davranışlarından dolayı mutsuzluk, üzüntü, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygulara sahip olabilirler
- Kendilerini savunmak için sürekli tetik içinde bekleyebilirler
- Kendilerini güvende hissetmeyebilirler

Seyirci ne yapabilir?

- Olayı izlemeye dalmayın
- Şiddet uygulayan kişiye durmasını söyleyin
- Şiddete maruz kalan kişiye iyi davranın
- Bir ilgiliyi olay yerine çağırın
- Sadece gülümsemenizle de olsa şiddeti uygulayana güç vermeyin
- Unutmayın, siz de bir gün şiddete maruz kalabilirsiniz!

Mağdur ne yapabilir?

- Olayları gizleyerek şiddeti uygulayana yardımcı olmayın. Çünkü gizlilik, zorbaların en güçlü silahıdır. Birine haber verin.
- Olayları anlatırken abartmayın, değiştirmeyin. Aksi halde söyledikleriniz sorgulanır.
- Zorbayla ilişki kurmayın, ondan uzak durun.
- Şiddet çözüm değildir.
- Tehdit edici telefon veya e-postalar alıyorsanız birisi ile bunu paylaşın.
- Beden diliniz önemlidir. Ürkek ve çekingen tavırlarla gezerseniz daha fazla dikkat çekersiniz. Özgüvenli bir tavırla durursanız sizinle daha az uğraşırlar.
- “Yeter artık, durmalısın” deyip ortamdan uzaklaşın.